

АНОТАЦІЯ
дисертаційного дослідження за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я»
аспіранта Біляка М.В

Науковий керівник: доктор медичних наук Слабкий Г.О.

**ВПЛИВ ДЕТЕРМІНАНТ ПОВЕДІНКОВОГО ХАРАКТЕРУ
ВИКЛИКАНИХ ВІЙНОЮ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ
АГРЕСІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ОБГРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ
МІНІМІЗАЦІЇ РІВНЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ**

Актуальність дослідження

В Україні більше 2 років триває війна проти російської військової агресії, що має безпрецедентний вплив на всі сфери життя населення, зокрема на громадське здоров'я. За даними міжнародних організацій, сучасні військові конфлікти дедалі більше спрямовані на цивільне населення, що призводить до зростання кількості жертв серед мирних жителів. Якщо в часи Другої світової війни частка загиблих цивільних становила 65%, то в сучасних війнах цей показник сягає 90%, включаючи значну кількість дітей.

Війна спричинила масові внутрішні переміщення населення, руйнування інфраструктури охорони здоров'я, зростання рівня психосоціального стресу та зміни у поведінкових моделях населення. Вимушене переміщення, втрата житла, роботи, близьких, а також постійна загроза життю призводять до підвищення рівня тривожності, депресії, посттравматичних стресових розладів (ПТСР), зловживання психоактивними речовинами та зниження загального рівня відповідального ставлення до власного здоров'я. За даними ВООЗ, рівень депресивних розладів в Україні зріс на 25% порівняно з довоєнним періодом, а кількість осіб із симптомами ПТСР перевищує 1,5 мільйона.

Одним із ключових викликів є зниження доступності медичних послуг, особливо в регіонах, де ведуться активні бойові дії. Відповідно до досліджень, представлених у наукових публікаціях, порушення у сфері медичного обслуговування впливають на погіршення загального стану здоров'я населення, особливо серед уразливих груп — дітей, людей похилого віку, вагітних жінок та осіб з хронічними захворюваннями. Водночас, спостерігається тенденція до зростання рівня інфекційних захворювань, включаючи туберкульоз, ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити, що пов'язано зі зниженням рівня вакцинації, браком доступу до ліків та порушенням санітарно-гігієнічних норм у місцях масового тимчасового проживання переміщених осіб. Згідно з офіційними даними МОЗ, рівень вакцинації дітей у 2023 році знизився на 30% порівняно з 2021 роком.

Додатковим аспектом є зміни в поведінкових стратегіях населення, що впливають на громадське здоров'я. Невизначеність, нестабільність та довготривале перебування у стресовому стані сприяють підвищенню рівня агресії, насильства в родинях, змінам у соціальних зв'язках та зростанню асоціальних поведінкових моделей. Так, рівень домашнього насильства в Україні зріс на 45% з початку повномасштабної війни, що свідчить про глибокий соціальний розлад у суспільстві. Це вимагає розробки та впровадження комплексних стратегій, спрямованих на підтримку ментального здоров'я, психосоціальну реабілітацію та соціальну інтеграцію постраждалих груп населення.

Однак, незважаючи на численні дослідження щодо впливу війни на здоров'я населення, комплексний аналіз поведінкових детермінант, викликаних війною проти російської військової агресії, їхнього впливу на громадське здоров'я та розробка моделі мінімізації негативного впливу ще не проводилися. Таким чином, необхідність вивчення цих аспектів та обґрунтування відповідних підходів до покращення ситуації є надзвичайно актуальною науковою і практичною задачею.

Мета роботи - полягає в мінімізації негативного впливу поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської військової агресії на громадське здоров'я населення шляхом обґрунтування функціонально-організаційної моделі мінімізації рівня його впливу та збереження та зміцнення здоров'я

Завдання дослідження:

1.Провести системно-історичний аналіз вітчизняних та світових наукових джерел щодо впливу війни на здоров'я населення і безпосередньо впливу детермінант поведінкового характеру на громадське здоров'я населення та досвіду, що існує, по забезпеченню населення профілактичною та медичною допомогою.

2.Дослідити та провести аналіз динаміки змін в стані здоров'я населення різних категорій п за період війни проти російської військової агресії.

3. Вивчити і провести аналіз впливу на стан здоров'я населення детермінант поведінкового характеру, які викликані війною проти російської воєнної агресії.

4. Дослідити та провести аналіз рівня відповідального ставлення до особистого здоров'я населення під час війни проти російської військової агресії.

5. Вивчити та провести аналіз впливу війни проти російської військової агресії на рівень доступності для населення різних видів медичної допомоги.

6. Вивчити оцінку населенням рівня профілактичної медичної допомоги, яку вони отримували під час війни.

7. Дослідити рівень впливу війни проти російської військової агресії на рівень якості життя різних категорій населення.

8. Науково обґрунтувати та розробити функціонально-організаційну модель мінімізації негативного впливу поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської військової агресії на стан громадського здоров'я населення на територіальному рівні та оцінити її ефективність і прийнятність.

Заплановані методи дослідження:

1. Системного підходу – для проведення кількісного та якісного аналізу впливу поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської воєнної агресії на стан громадського здоров'я та обґрунтування функціонально-організаційної моделі мінімізації їх негативного впливу.
2. Бібліосемантичний - для вивчення існуючих світових та вітчизняних підходів до вирішення питань організації та проведення інформаційно-комунікаційних кампаній під час реалізації програм у громадському здоров'ї.
3. Соціологічний – для дослідження серед визначених категорій населення щодо їх оцінки впливу поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської воєнної агресії на стан здоров'я.
4. Епідеміологічний – для аналізу основних показників громадського здоров'я в довоєнний період та період війни проти російської військової агресії.
5. Моделювання – для проведення функціонально-структурного аналізу, моделювання та представлення функціонально-організаційної моделі мінімізації негативного впливу поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської військової агресії на стан громадського здоров'я населення на територіальному рівні з алгоритмом впровадження запропонованих інновацій.
6. Контент-аналізу - для проведення аналізу нормативних актів, що регулюють питання розробки та впровадження програм громадського здоров'я на усіх рівнях, та реалізації комунікаційних кампаній.

7. Медико-статистичний - для статистичної обробки матеріалів дослідження (описова та аналітична статистика)
8. Концептуального та описового моделювання - для проведення розробки та теоретичного обґрунтування підходів методології до розробки та реалізації комунікаційних кампаній у громадському здоров'ї.
9. Експертних оцінок - для вивчення спектру та значимості переваг, недоліків при запровадженні запропонованої методології організації інформаційно-комунікаційного супроводу програм в системі громадського здоров'я.
10. Організаційного експерименту з метою апробації запропонованої методології у в комплексній програмі реалізації інтервенцій в сфері громадського здоров'я.

Запланована наукова новизна дослідження:

Вперше в Україні буде комплексно представлено вплив поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської воєнної агресії на стан громадського здоров'я населення, якість його життя та доступність необхідної медичної допомоги.

Науково обґрунтовано та розроблено функціонально-організаційну модель мінімізації негативного впливу поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської воєнної агресії на стан громадського здоров'я населення на територіальному рівні та проведено експертну оцінку її можливої ефективності і прийнятності.

Очікувана практичне значення результатів дослідження:

Полягатиме в тому, що будуть розроблені методичні рекомендації для системи охорони здоров'я щодо діяльності із мінімізації негативного впливу поведінкових детермінант, які викликані війною проти російської воєнної агресії на стан громадського здоров'я населення на територіальному рівні та забезпечення високої якості життя населення.

Публікації за напрямом наукового дослідження:

Аспірант

13.02.24

Біляк М.В